

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

THE STUDY OF STRATEGIC LEADERSHIP'S FACTORS OF SCHOOL ADMINISTRATORS

วิทวัส เจริญรัตน์*¹, เอกลักษณ์ เพ็ญสา², วันเพ็ญ นันทะศรี³

Witthawat Charoenrat*¹, Akkaluck Pheasa², Wanphen Nanthasri³

^{1,2,3}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author's e-mail: witthawat.ch65@snru.ac.th*¹ akkaluckpheasa@gmail.com²

wanphen48@gmail.com³

Received: February 1, 2024

Revised: February 19, 2024

Accepted: February 27, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการส่งกระจายห่อเอกสารและสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบส่งกระจายห่อเอกสารและแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการส่งกระจายห่อเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์การ 5) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และ 6) กระบวนการคิดในระดับสูง 2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ทั้ง 6 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research was to study the components of school administrators' strategic leadership using quantitative research by synthesizing documents and interviewing experts and the research was divided into two steps: Step 1: 10 related researches were synthesized the concepts and theories Step 2: the appropriateness of the strategic leadership elements of the school's administrators were assessed by five experts, by using purposive sampling. This research instrument was both document synthesis and questionnaire. The data were analyzed frequency, percentage, mean, standard deviation, and by content analysis. The results of the study were as follows: 1. Educational institution administrators' strategic leadership consisted of six elements: 1) setting the direction the direction of the organization; 2) setting strategies; and 3) formulating strategies for implementation. 4) organizational culture; 5) controlling and evaluating strategies; and 6) high-level thinking processes moreover. 2. Five experts evaluated the appropriate strategic leadership components and determined that all six components were at the most appropriate level.

Keyword: leadership; strategic leadership; school administrators

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลกควบคู่กับธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้คนไทยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 1)

ภาวะผู้นำกลยุทธ์มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของกิจการขององค์การ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมและขอบเขตได้กว้างขวางและชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์จะมีความลึกซึ้งในการวิเคราะห์ปัญหาในระดับที่มีนัยสำคัญต่ออนาคตขององค์การซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำกลยุทธ์จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการกำหนดและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์การตามทิศทางที่ชัดเจนและเป็นเครื่องนำทางที่เป็นรูปธรรมสำหรับสมาชิก โดยช่วยให้สมาชิกเข้าใจในวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และทิศทางที่แน่นอนขององค์การ ไม่ก่อให้เกิดความสับสนหรือความขัดแย้งในการทำงาน ทำให้องค์การสามารถบรรลุ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อองค์การในการสร้างความเข้าใจ ระหว่างการทำงานและบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น บุคลากร ชุมชน กลุ่มผลประโยชน์ และหน่วยงานราชการที่สามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน และความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ช่วยให้

องค์การสามารถดำเนินงานและใช้ทรัพยากรในการแข่งขันอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลสำเร็จดีกว่าการบริหารงานตามปกติ เนื่องจากการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์จะมีการศึกษา วิเคราะห์ และจัดระบบความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ขององค์การอย่างรัดกุมและชัดเจน ทำให้การดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของ สังคม มีเทคนิคหรือกลยุทธ์การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และดูแลผู้รับบริการอย่างใกล้ชิด (นันทกร อารวิชัย และมารีสา ไกรฤกษ์, 2554, หน้า 112-118) ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำต้องมีการโน้มน้าวใจบุคคลให้ปฏิบัติงานและช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ณิรดา เวชญาลักษณ์, 2560, หน้า 169)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงสมควรต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียน พิจารณาถึงความอยู่รอดของโรงเรียนต่อไปในอนาคตท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงเพื่อบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน, ปิยพงษ์ สุมตติกุล และไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2557, หน้า 201)

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นและประสบความสำเร็จไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย สรุปดังนี้

การกำหนดทิศทางขององค์การ กมลชนก สุกแสง (2559, หน้า 22) กล่าวว่า การกำหนดทิศทางขององค์การ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความสามารถในการมองไปอนาคตและกำหนดวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เพื่อให้องค์การมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

การกำหนดกลยุทธ์ นันทิยา คงเมือง (2565, หน้า 53) กล่าวว่า การนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์หมายถึง สามารถวางแผนกำหนดอนาคตได้ โดยอาศัยการนำฐานสาระข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงบริบทขององค์กร ผนวกรวมกับแนวคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางาน กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ เกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด มาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน บรรลุเป้าหมาย และในการวางแผนดำเนินงานตามกลยุทธ์

การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ พิเชิต โภพล (2559, หน้า 55-56) กล่าวว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการนำกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้นไปดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การที่ได้

กำหนดไว้ ภายใต้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม สามารถกำหนดกลยุทธ์ที่สนับสนุน มีระบบการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมและโครงสร้างองค์การที่เหมาะสม การจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และมีการวางแผนปฏิบัติ ประกอบด้วย การสร้างกลยุทธ์ สนับสนุน การสร้างระบบการให้รางวัล การใช้ภาวะผู้นำ การจัดองค์การที่เหมาะสม และการวางแผนปฏิบัติการ

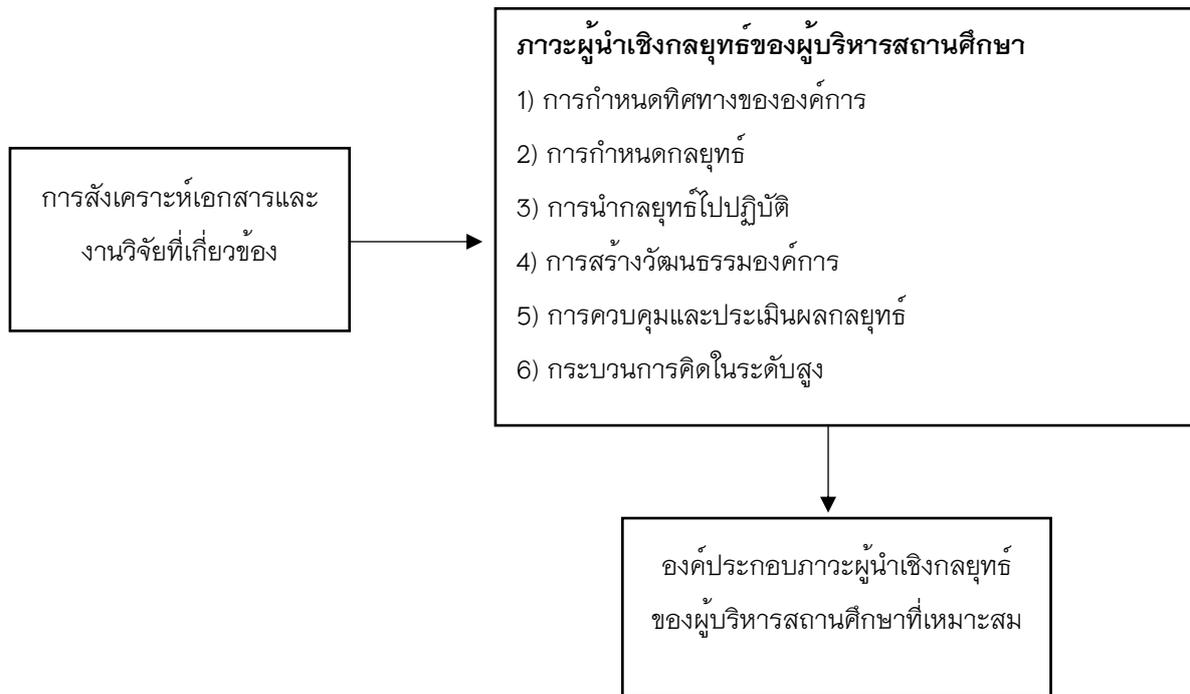
การสร้างวัฒนธรรมองค์การ นันทัดณูชยา ฌักตพงศ์ชัย (2564, หน้า 36-37) กล่าวว่า การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างค่านิยม ความเชื่อ และความเข้าใจในรูปแบบพฤติกรรม การปฏิบัติร่วมกันที่เป็นที่ยอมรับและยึดถือปฏิบัติ ตลอดจนยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมของการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีหลักการดำเนินชีวิตทั้งการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความซื่อสัตย์โปร่งใสถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนแสดงออกซึ่งความมีน้ำใจ มีทักษะการสื่อสารในการเปลี่ยนแปลง และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เตรียมความพร้อมในการปรับตัว สามารถยืดหยุ่นในการดำเนินการ ทั้งการยอมรับความเสี่ยง รวมถึงมีทักษะการทำงานร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทุกคน เข้าใจการดำเนินการตั้งแต่ต้นจนจบ

การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ อังศุมาลิน กุลฉวะ (2561, หน้า 33) กล่าวว่า การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถเกี่ยวกับกระบวนการวัด และการประเมินผล การปฏิบัติงานที่ได้มีการวางแผนไว้มีการประเมินกลยุทธ์และการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการปฏิบัติงานสามารถบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา มีการควบคุมกลยุทธ์ โดยการวัดผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง และประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด มีการปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์และผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด

กระบวนการคิดในระดับสูง Dubrin (2004, pp.339 - 342) กล่าวว่า ผู้นำที่มีความเข้าใจในระดับสูง คือ การคิดเชิงกลยุทธ์ต้องอาศัยทักษะด้านความเข้าใจที่เกิดขึ้นในระดับสูง มีความสามารถในการสรุปข้อมูล และประมวลข้อมูลมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปรับประยุกต์ทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการตามสภาพแวดล้อม เรียกว่าการคิดเชิงระบบ ซึ่งทำให้การบริหารงานในแต่ละฝ่ายได้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย 10 แหล่ง ดังนี้ กมลชนก สุกแสง (2559) พิชิต โกพล (2559) รุ่งนภา นิงบุตร (2561) อังศุมาลิน กุลฉวะ (2561) เจษฎา อินทา (2564) นันทัดณูชยา ฌักตพงศ์ชัย (2564) นันทิยา คงเมือง (2565) สุพรรณณี ศรีโท และกฤษฎกนก ดวงชาทม (2566) Dess & Miller (1993) และ Dubrin (2004) สรุปและกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจำแนกการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ กมลชนก สุกแสง (2559) พิเชิด โกพล (2559) รุ่งนภา นิรังบุตร (2561) อังคมาสิน กุลฉวะ (2561) เจษฎา อินทา (2564) นันทัดนุชชา ฌักคพงศ์ชัย (2564) นันทิยา คงเมือง (2565) สุพรรณณี ศรีโท และกฤษกนก ดวงชาทม (2566) Dess & Miller (1993) และ DuBrin (2004)

1.2 การสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปหรือตั้งแต่ร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นที่ 1 ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบในขั้นต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจงได้แก่

2.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา มีประสบการณ์สอนในสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีคุณวุฒิระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์บริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

2.3 ครู ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีคุณวุฒิระดับปริญญาโททางการศึกษาและมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีวิธีการสร้างดังต่อไปนี้

1. การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตและแบบสอบถาม

1.2 ศึกษาวิธีการสร้างและสร้างเครื่องมือจากทฤษฎี หลักการ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3 นำแบบสังเกตและแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตและแบบสอบถามตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

2. ลักษณะเครื่องมือ

2.1 แบบสังเกตเอกสารสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สังเกตเอกสารโดยการแจกแจงความถี่โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 40 ในการคัดเลือกองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) กำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์การ 5) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และ 6) กระบวนการคิดในระดับสูง

2.2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ Likert (Likert five's rating scale) ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ตามความเหมาะสมขององค์ประกอบ ดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. แบบสังเกตเอกสารใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. แบบสอบถาม ใช้เพื่อประเมินองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ซึ่งได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร

ชื่อองค์ประกอบ	ชื่อองค์ประกอบ										ความถี่	ร้อยละ	องค์ประกอบที่ตัดสร
	กมลชนก สุกแสง (2559)	พิชิต โทพล (2559)	รุ่งนภา นิจบุตร (2561)	อังคณา ลินกุล (2561)	เจษฎา อินทาท (2564)	นันทิตตชญา วัฒนพงศ์ชัย (2564)	นันทิยา ดงเมือง (2565)	สุพรรณิ ศรีโท และภกฤษภณ ดวงชาทม (2566)	Dess and Miller (1993)	Dubrin (2004)			
1. การกำหนดทิศทางขององค์กร											10	100	✓
- การกำหนดทิศทางขององค์กร	✓	✓	✓		✓				✓				
- การกำหนดทิศทางขององค์กร				✓		✓							
- การกำหนดวิสัยทัศน์							✓	✓		✓			
2. กระบวนการคิดในระดับสูง											4	40	✓
- กระบวนการคิดในระดับสูง		✓											
- ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง								✓		✓			
- ความคิดความเข้าใจระดับสูง							✓						
3. การวางแผนความคาดหวัง											3	30	
การสร้างโอกาส สร้างอนาคต													
- การวางแผนความคาดหวัง การสร้างโอกาส สร้างอนาคต							✓	✓		✓			
4. การกำหนดกลยุทธ์											6	60	✓
- การกำหนดกลยุทธ์		✓		✓	✓								
- ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์							✓	✓		✓			

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อนักการศึกษา	องค์ประกอบ										รวม	องค์ประกอบที่ตัดสร	
	กมลชนก สุกแสง (2559)	พิชิต โทพล (2559)	รุ่งนภา นรินบุตร (2561)	อังศุมาลิน กุลฉนะ (2561)	เจษฎา อินทาท (2564)	นันทิตถุชญา ภูมิศักดิ์ชัย (2564)	นันทิยา คงเมือง (2565)	สุพรรณิ ศรีโฑ และเกศกานกนก ดวงซาทม (2566)	Dess and Miller (1993)	Dubrin (2004)			ความถี่
5. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ											5	50	✓
- การกำหนดกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	✓	✓		✓									
- การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ			✓										
- การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ					✓								
6. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์											5	50	✓
- การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์		✓	✓	✓	✓								
- การจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล						✓							
7. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร											5	50	✓
- การสร้างวัฒนธรรมองค์กร	✓		✓										
- การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพ						✓							
- วัฒนธรรมขององค์กร					✓								
- การปลูกฝังวัฒนธรรมขององค์กร									✓				
8. การมีวิธิตั้งเชิงปฏิบัติ											3	30	
- การคิดเชิงปฏิบัติ								✓	✓	✓			
9. การออกแบบองค์กร											2	20	
- การออกแบบองค์กร						✓			✓				
10. การบริหารทรัพยากรในองค์กร											2	20	
- การบริหารทรัพยากรในองค์กร						✓							
- การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์			✓										
รวม	3	5	5	4	5	5	5	5	3	5			

ผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร จากตาราง 1 พบว่า มีนักวิชาการจำนวน 10 แห่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบดังกล่าว พบว่า มีองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร จำนวน 10 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบความถี่ที่ร้อยละ 40 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ทั้งหมดจำนวน 6 องค์ประกอบ โดยผู้วิจัยได้ลำดับความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กร 5) การควบคุมและ

ประเมินผลกลยุทธ์ และ 6) กระบวนการคิดในระดับสูง

ตาราง 2 การแสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. การกำหนดทิศทางการองค์กร	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อมูลของโรงเรียนมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก	4.40	.55	มาก
	สถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม			
	2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปวางแผนได้สอดคล้องกับการบริหารงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.80	.45	มากที่สุด
	3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป้าหมายอย่างชัดเจน	4.40	.55	มาก
	รวม	4.53	.23	มากที่สุด
2. กำหนดกลยุทธ์	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวางแผนงานล่วงหน้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.60	.55	มากที่สุด
	2. ผู้บริหารสถานศึกษามีกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของขอบข่ายงานในปีที่ผ่านมาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.60	.55	มากที่สุด
	3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.80	.45	มากที่สุด
	4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานเป็นไปตามการวางแผนงานตามกลยุทธ์ของโรงเรียน	4.20	.84	มาก
	รวม	4.55	.25	มากที่สุด
3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียน	5.00	.00	มากที่สุด
	2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน	4.60	.55	มากที่สุด
	3. ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม	4.40	.55	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	4. ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.20	.84	มาก
	5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติในการนำกลยุทธ์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.80	.45	มากที่สุด
	รวม	4.60	.32	มากที่สุด
	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาวิธีการปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ และความเข้าใจของโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียน	4.20	.45	มาก
	2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างความเข้าใจของโรงเรียน และบุคลากร โดยวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน	5.00	.00	มากที่สุด
	3. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในพฤติกรรม ซึ่งจะมุ่งให้เกิดความรับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.60	.55	มากที่สุด
	4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวัดผลที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้ผลย้อนกลับแก่ครูเพื่อที่จะได้หาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน	4.40	.55	มาก
	รวม	4.55	.34	มากที่สุด
5. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กระบวนการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงที่ได้มีการวางแผนไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.20	.45	มาก
	2. ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการวัดและการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่ากระบวนการวัดและประเมินผลบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของโรงเรียน	5.00	.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.40	.55	มาก
	รวม	4.53	.42	มากที่สุด
6. กระบวนการคิดในระดับสูง	1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจแนวคิดต่างๆ อย่างมีเหตุผลในระดับสูงอย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.80	.45	มากที่สุด
	2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็นวิธีการและปัญหาโครงสร้างสัมพันธ์ คิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดกระบวนการใหม่ๆ ในการบริหารโรงเรียน	4.40	.55	มาก
	3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดพิจารณาไตร่ตรองกลยุทธ์และข้อมูลต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขอบข่ายงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	4.80	.45	มากที่สุด
	รวม	4.67	.23	มากที่สุด
	รวมทั้งองค์ประกอบ	4.67	.30	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าทั้ง 6 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .30) การกำหนดทิศทางขององค์การ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .23) กำหนดกลยุทธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .25) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .32) การสร้างวัฒนธรรมองค์การ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .34) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .42) และกระบวนการคิดในระดับสูง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .23)

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้ 2.1 การกำหนดทิศทางขององค์การ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .23) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำข้อมูลของโรงเรียนมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55) 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลไปวางแผนได้สอดคล้องกับการบริหารงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .45)

.45) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป้าหมายอย่างชัดเจน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55)

2.2 การกำหนดกลยุทธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .25) ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการวางแผนงานล่วงหน้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .55) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของขอบข่ายงานในปีที่ผ่านมาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .55) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ ที่ดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .45) 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานเป็นไปตามการวางแผนงานตามกลยุทธ์ของโรงเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .84)

2.3 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .32) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของโรงเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .55) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55) 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการกำหนดขั้นตอน การดำเนินงานตามกลยุทธ์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .84) 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติในการนำกลยุทธ์ไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .45)

2.4 การสร้างวัฒนธรรมองค์การ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .34) ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาวิธีการปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ และความเข้าใจของโรงเรียนตาม บริบทของโรงเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .45) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้าง ความเข้าใจของโรงเรียน และบุคลากร โดยวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) 3) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในพฤติกรรม ซึ่งจะมุ่งให้เกิด ความรับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .55) 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวัดผลที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้ได้ผลย้อนกลับแก่ครูเพื่อที่จะได้หา แนวทางปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55)

2.5 การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .42) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กระบวนการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น จริงที่ได้มีการวางแผนไว้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .45) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการวัดและการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่ากระบวนการวัดและ ประเมินผลบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของโรงเรียน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55)

2.6 กระบวนการคิดในระดับสูง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .23) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลในระดับสูงอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .45) 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้เห็นวิธีการและปัญหาโครงสร้างสัมพันธ์ คิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดกระบวนการใหม่ ๆ ในการบริหารโรงเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .55) 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการคิดพิจารณาไตร่ตรองกลยุทธ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขอบข่ายงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .45)

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การสร้างวัฒนธรรมขององค์การ 5) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และ 6) กระบวนการคิดในระดับสูง ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบได้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด อีกทั้งองค์ประกอบทั้ง 6 เป็นองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาประสบความสำเร็จทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานควบคุมหรือพัฒนาสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี แสดงว่าทั้ง 6 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้สำเร็จ

1. การกำหนดทิศทางขององค์การ คือ ความสามารถของผู้บริหารในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กรเพื่อนำข้อมูลไปวางแผนให้สอดคล้องกับการบริหารงาน โดยจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบตามกรอบวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับพิชิต โกพล (2559, หน้า 36) พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) กระบวนการคิดในระดับสูง 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

2. การกำหนดกลยุทธ์ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนงานล่วงหน้า โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด การวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของขอบข่ายงานในปีที่ผ่านมา และสามารถตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ที่ดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามการวางแผนงานตามกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับอังศุมาลิน กุลฉวะ (2561, หน้า 24) พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียน มีการวางแผนจัดบุคคลให้เหมาะสมกับงาน มีระบบการให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกลยุทธ์ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปฏิบัติในการนำกลยุทธ์ไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา อินทา (2564, หน้า 6) พบว่า

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ 5) วัฒนธรรมขององค์การ

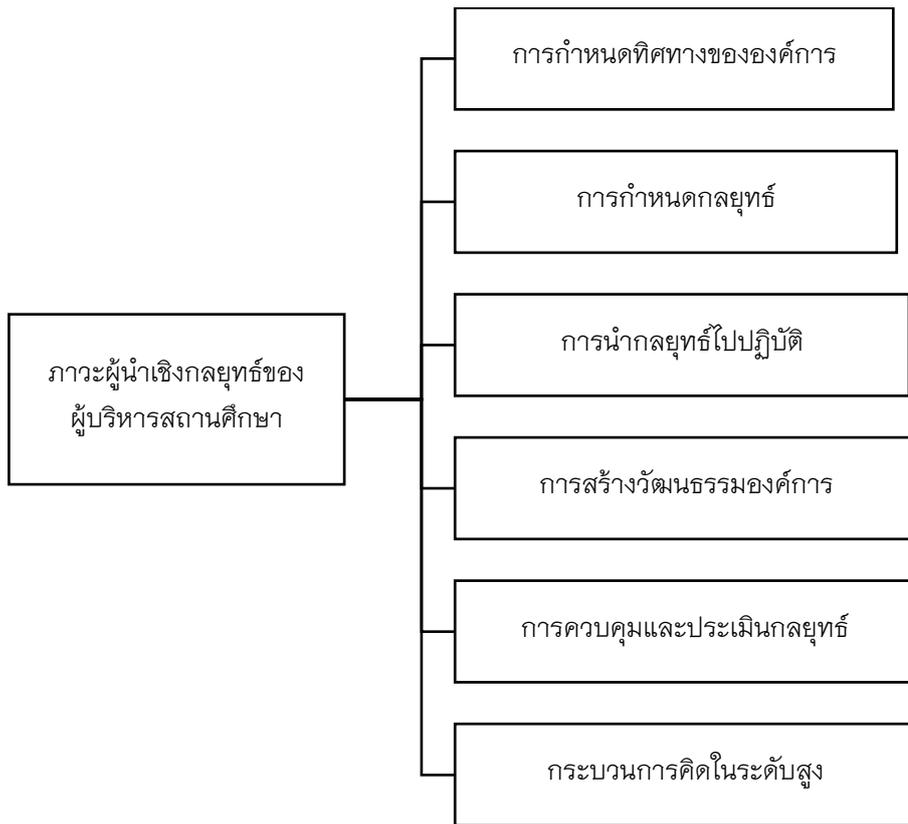
4. การสร้างวัฒนธรรมขององค์การ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการศึกษาวิธีการปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ และความเข้าใจของโรงเรียน และบุคลากร โดยวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในพฤติกรรม ซึ่งจะมุ่งให้เกิดความรับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพวัดผลที่ได้มาตรฐานการให้ผลย้อนกลับแก่ครู เพื่อให้จะได้หาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับกมลชนก สุกแสง (2559, หน้า 27) ได้แบ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การสร้างวัฒนธรรมขององค์การ

5. การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงที่ได้มีการวางแผนไว้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่ากระบวนการวัดและประเมินผลบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของโรงเรียน และมีการปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับพิชิต โภพล (2559, หน้า 36) ได้แบ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ออกเป็น 5 องค์ประกอบหลักดังนี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์การ 2) กระบวนการคิดในระดับสูง 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์

6. กระบวนการคิดในระดับสูง คือ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลในระดับสูง โดยมีความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อให้เห็นวิธีการและปัญหาโครงสร้างสัมพันธ์ คิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดกระบวนการใหม่ ๆ ในการบริหารโรงเรียน การคิดพิจารณาไตร่ตรองกลยุทธ์และข้อมูลต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ การปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขอบข่ายงาน ซึ่งสอดคล้องกับนันทิยา คงเมือง (2565, หน้า 64)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการสังเคราะห์ เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเบื้องต้น จากนั้นประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 องค์ประกอบสามารถอธิบายได้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 2 ทำให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์กร กำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และกระบวนการคิดในระดับสูง ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป โดยมีผลโดยตรงกับประสิทธิผลการบริหารงานของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรยึดความสำคัญขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวทั้งหมดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการนำองค์ประกอบข้างต้นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการบริหารเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านกระบวนการคิดในระดับสูงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรคำนึงถึงการบริหารจัดการด้านนี้มากที่สุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบอื่น ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้ด้วย เนื่องจากมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของการบริหารจัดการสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร เพื่อจะได้ทราบว่างานองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านใดที่มีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าน้ำหนักใกล้เคียงกันได้แก่ การกำหนดทิศทางขององค์การ การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การสร้างวัฒนธรรมองค์การ การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ และกระบวนการคิดในระดับสูง

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก สุกแสง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนตามทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน, ปิยพงษ์ สุเมตติกุล, และไพฑูรย์ ลินลารัตน์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 4(1), 201-211.
- เจษฎา อินทา. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทต์ณุชชา ฌนัคพงศ์ชัย. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นันทิยา คงเมือง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นนทกร อาจวิชัย และมาริสยา ไกรฤกษ์. (2554). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์: รูปแบบของผู้นำยุคใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิชิต โกพล. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รุ่งนภา นิรงบุตร. (2561). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- สุพรรณณี ศรีโท และกฤษณก ดวงชาทม. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(3), 813-834.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อังศุมาลิน กุลฉวะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- Dess, G. G. & Miller, A. (1993). *Strategic Management*. Singapore: McGraw-Hill.
- Dubrin, A. J. (2004). *Leadership: Research finding, Practice, and skills* (4th ed). Boston Houghton: Mifflin Company.